

crkva u svijetu

godina XVII • broj 4 • split • 1982

O NAMA I NAŠOJ DANAŠNJOJ CRKVI

F. Franić—C. Bezmalinović—J. Arnerić—D. Šimundža

Ove godine tri naša područna ordinarija: splitsko-makarski nadbiskup Frane Franić, hvarski biskup Celestin Bezmalinović i šibenski biskup Josip Arnerić navršavaju 70 godina života. Uz to su, sva trojica, dugogodišnji upravitelji svojih mjesnih Crkava: msgr Franić već 32 godine djeluje kao biskup-nadbiskup, biskup Bezmalinović 26, a biskup Arnerić 21 godinu. U svom pastoralnom i biskupskom radu susretali su se s raznim problemima i poteškoćama, sudjelovali su i sudjeluju u vodstvu i izgradnji naše Crkve, ostvarili su značajnih uspjeha. Kako su uz dubrovačkog i kotorskog biskupa ordinariji biskupija koje izdaju našu reviju i u tom smislu njezini pokretači i pokrovitelji, smatrali smo potrebnim da ovom zgodom porazgovaramo s njima te tako čujemo kako oni gledaju na svoju biskupsku službu, na svoj rad i na naše prilike i mogućnosti u ovom trenutku.

Uz tople čestitke i želje za dug život i uspješan rad — evo i tog, nešto skraćenog, razgovora, koji je za Crkvu u svijetu vodio glavni urednik:

Crkva u svijetu: Poštovani oci biskupi, kao što je poznato, ove godine sva trojica navršujete po 70 godina života: zamolio bih vas stoga da se ovom prigodom osvrnete na svoj rad i na naše crkvene prilike i mogućnosti, da nešto kažete o sebi i o nama u ovom našem prostoru i vremenu. Recite, molim vas, kako gledate na proteklo razdoblje: na svoju službu, rad, poteškoće, nastojanja, propuste i uspjeha.

Nadbiskup Franić: Moram priznati da sam na početku svog biskupskog rada, prije 32 godine, kada sam postao pomoćni biskup pok. biskupa Bonefačića, a i kada sam preuzeo upravu splitske i makarske biskupije dne 26. lipnja 1954. god. vjerovao da će mi pastoralni biskupski rad biti lakši nego što je bio. Poteškoće su dolazile iz svijeta u kojem živimo, što sam i očekivao, ali poteškoće koje su došle iz same Crkve nisam očekivao u tolikoj mjeri. Borio sam se, koliko sam mogao, za učvršćenje, produbljenje i raširenje vjere u našoj nadbiskupiji i s ostalim kolegama biskupima u našoj domovini. Također mi je bilo uvijek pred očima odgoj sjemeništara i bogoslova pa sam tomu poslu posvetio mnogo vremena i kao odgojitelj i kao profesor sve do prije dvije godine. Ugledao sam se u Božanskog Učitelja koji je formaciji svojih učenika posvetio glavne svoje snage. Mnogo sam se trudio da uočim i razumijem društvenu situaciju u kojoj se danas Crkva u nas nalazi pa da svoje propovijedanje, katekiziranje pismeno biskupsko naučavanje, koliko je moguće, a da se ne umanjuje objavljena nauka, prilagodim novim društvenim i kulturnim prilikama. Zahvaljujem Bogu da nikada nisam izgubio poštenje i ljubav prema onima koji su različito od mene mislili, bilo u Crkvi bilo u društvu. Nekoliko puta sam se našao u središtu događaja Crkve u nas i bio krivo interpretiran. To su mi bile, a i sada su, u ovom trenutku najveće teškoće. Koliko sam u tom uspio, osobito u obrani slobode Crkve u našem društvu, prepuštam sud Bogu i povijesti.

Biskup Bezmalinović: Proteklo razdoblje moje biskupske službe u hvarskoj biskupiji bilo je uklopljeno u opća crkvena i društvena zbivanja u našoj domovini. Hvarska biskupija, istina, ima svojih specifičnosti, to je otočka biskupija, ali ima i svojih prednosti, npr. vrlo snažnu tradiciju koja nalazi svoje mjesto i u suvremenim kretanjima. U proteklom razdoblju, poglavito šezdesetih godina, kad smo imali dosta duhovnih zvanja, posvećivali smo posebnu brigu odgoju svećeničkih pripravnika i pokoncilskoj obnovi. U ovom se razdoblju, osobito zadnju deceniju, sve više razvija turizam, javljaju se zatim i druga sociološko kretanja, primjerice razne migracije, posljednjih se godina neki ponovno vraćaju na svoje otoke, mladež odlazi na školovanje, mjesta uz obalu sve više rastu, dok se ona u unutrašnjosti otokâ smanjuju... Sve je to zahtijevalo i zahtijeva aktivniji pastoral i suvremenije oblike i metode našega zalaganja. Drago mi je što mogu istaknuti da naši svećenici složno i uspješno svladavaju poteškoće, međusobno se povezuju, traže nove načine djelovanja i — mada to ne ide uvijek lako — nalaze nove mogućnosti i rješenja u svom pastoralnom radu.

Biskup Arnerić: Kad pogledam na proteklo razdoblje od 21 godinu moje biskupske službe u šibenskoj biskupiji, sjetim se svih napora, žrtava i poteškoća koje sam proživio da bi šibenska Crkva mogla rasti u ovome vremenu, ali također i svojih propusta i neuspjeha. Trudio sam se, koliko je bilo do mene, i unatoč raznolikosti biskupije — njezina zagorskog i primorskog dijela — uspjeli smo i u najtežim časovima sačuvati zajedništvo i, koliko je bilo moguće, razviti aktivan pastoralni rad.

Jedna od većih poteškoća bio je upravo pastoral Šibenika. Tri stare župe nisu bile dostatne novom gradu koji je iz dana u dan rastao. S

vremenom smo, dakako uz velika zalaganja i žrtve, uspjeli osnovati još šest župnih zajednica. Još uvijek su u pitanju crkve i crkveno-pastoralni prostori, jer tri se nove župe služe malim kapelama. Pastoral u novim župama skladno obavljaju biskupijski svećenici i franjevci Provincije presv. Otkupitelja. Trudimo se da dobijemo dozvole za gradnju crkava. Naravno, mi se nadamo.

U biskupiji sam osnovao 13 novih župa. Nastojali smo na više mjesta graditi. Da bi se moglo započeti i dovršiti, trebalo je na sve strane moljati, pa ići i po svijetu i tražiti pomoć od sunarodnjaka, katoličkih vjernika i ustanova.

Veliku su mi brigu zadavala i danas zadaju svećenička zvanja. Ranije smo uspjevali, imali smo stanovit broj kandidata, od kojih su neki došli do oltara; danas ih je sve manje, iako oo. franjevci imaju nešto bolje, više nego biskupija, sa šibenskog terena. Svakako, to mi zadaje velike brige i bol. Što se tiče pastoralnog rada, moram reći da se svećenici stvarno zalažu i sa mnom surađuju.

Crkva u svijetu: Sva trojica ste bili na Koncilu — nadbiskup Franić je bio i u Pripravnoj i Doktrinarnoj komisiji — recite kako ste doživjeli Koncil i kako su se njegove smjernice odrazile i ostvarile u vašim dijecezama.

Nadbiskup Franić: Da, na Koncilu sam imao aktivnu ulogu, jer sam bio član Doktrinarne komisije koja je raspravljala i predlagala rješenja o najvažnijim koncilskim pitanjima, kao što su odnos papina primata prema kolegiju biskupa i odnos Sv. pisma prema božanskoj Predaji. Imam sakupljene sve svoje intervente u jednom ciklostilskom zborniku, pa prepuštam o tome sud drugima. U našoj je nadbiskupiji Koncil dobro primljen, sačuvano je doktrinarno jedinstvo, iako je bilo i još uvijek ima ponekih krivih shvaćanja o pojedinim koncilskim zasadama, kao što je pitanje odnosa između osobne slobode svećenika i vjernika i autoriteta biskupa i Svete Stolice. To se ovdje-ondje odražavalo i sada se održava u disciplini u našoj nadbiskupiji. Rado smo prihvatili koncilski duh i smjernice, koje nastojimo provoditi i ostvariti.

Biskup Bezmalinović: Osobno sam, kao pomoćni biskup pok. nadbiskupa Pušića, sudjelovao na Koncilu. Teško je u onom času bilo predvidjeti što će sve od nas Koncil u praksi zahtijevati. Tek danas shvaćamo pravu zahtijevnost koncilске promjene, u prvom redu promjene čovjeka, i to iznutra, u vidu prave metanoje i prihvaćanja Krista Boga koji se objavljuje u povijesti. Postojala je i postoji opasnost da se prihvati samo slovo a ne i duh Koncila, iako je duh bitan. I u našoj je biskupiji bilo stanovitih pokušaja manjih devijacija, ali nije došlo do toga. Svećenstvo je doživjelo Koncil kao poticaj za bolje međusobno povezivanje, za suradnju s biskupima i bolji, aktivniji i suvremeniji pastoralni rad. Osnovana su vijeća, koordinirano smo sproveli liturgijsku obnovu; zanesemarli smo našu bogatu tradiciju, te nismo, dok smo uvodili novo, zanemarili i ono što je bilo dobro makar je »staro«. Hvala Bogu nismo imali većih problema. Pastoral, disciplina klera, pohađanje tečajeve, kateheza... sve je u duhu Koncila.

Biskup Arnerić: Sjećam se kako sam s oduševljenjem išao na Koncil, iako, iskreno govoreći, misam bio dovoljno pripravan za taj veliki događaj, kao ni mnogi drugi biskupi. Ivan XXIII. odlučio se na taj korak unatoč protivljenju tolikih kardinala i biskupa. Sve se je užurbano spremalo. Ali taj Papin korak vrlo je znakovit i pun je povjerenja u Duha Svetoga. U toj našoj nespремnosti pomogle su nam stručne komisije. I naš je nadbiskup dr. Franić mnogo pridonio radu Koncila kao član Doktrinarne komisije.

Zahvaljujući tako nadahnuću Ivana XXIII, radu komisija i suradnji svih biskupa, Koncil je uspio izraditi značajne dokumente, stvoriti zdravo suvremeno pastoralno ozračje i zacrtati dalekosežne smjernice, koje, ako se slijede i ostvaruju, otkrivaju pravi duh i pravo, novo lice Crkve. Ja nastojim da moja biskupija slijedi taj duh i te smjernice; mnogo smo u tom pogledu uradili i radimo, ali osjećam da nam još mnogo toga nedostaje. Mislim da bismo morali više angažirati laike. U tom vidu sam održao više predavanja, no ne mogu biti i nisam dokraja zadovoljan s ostvarenjem Koncila u Šibenskoj biskupiji.

Moram spomenuti da sam na Koncilu imao posebnu čast da u ime našeg episkopata celebriram misu pred čitavim koncilskim zborom na staroslavenskom jeziku. To je bio jedinstven slučaj, prvi u povijesti u bazilici sv. Petra. Mnogi su me zatim pitali kako to da je i kanon na narodnom jeziku. Protumačio sam im privilegij hrvatskog naroda. Ta je misa izazvala veliko zanimanje i potakla ansamblu da se narodni jezici uvedu u liturgiju, i u misu.

Crkva u svijetu: Recite nešto o našim crkvenim prilikama općenito, ili ako hoćete posebno, npr.: vjera-nevjera, novi mentalitet, problemi ateizacije, unutrašnje stanje u Crkvi, pitanje novih zvanja i silčno.

Biskup Bezmalinović: Mislim da je to najvažnije pitanje; ono pogada u srž današnjeg naviještanja Evanđelja. Čini se da je praktični materijalizam sve prisutniji i na našim otocima. Naš čovjek kao da nije shvatio da treba dobro lučiti duhovne i materijalne vrednote, da se ne smiju brkati ili, još gore, kroz materijalne na sve gledati. Kao da se sve više nasjeda onoj: naj treba stvoriti samo ovdje na zemlji. Osim toga, postoji sustavna ateizacija koja se uvodi posredstvom javnih komunikacija i škole. Čini mi se ipak da je mnogo opasniji praktični nego tzv. znanstveni materijalizam. To je također razlogom da se smanjuje broj zvanja i popušta, opada crkvena praksa. To nam zadaje posebnu brigu i traži organiziranu akciju.

Biskup Arnerić: I ja bih rekao da se sve to odražava na našem praktičnom vjerskom životu, koji nekako stagnira, sve je prisutniji indiferentizam. Vjera je također vrlo živa. To se najbolje vidi na našim hodočašćima, ali i nevjera je, bar ona praktična i verbalna, u porastu, no treba imati u vidu činjenicu da mnogi koji govore da ne vjeruju, ipak u duši vjeruju... Moramo, možda, biti kritičniji prema sebi i našoj Crkvi. Ima sigurno i naše krivnje. Danas se npr. osjeća novi mentalitet, pa i prema Crkvi, a čini mi se da Crkva premalo ispituje sebe kako bi bila pristupačnija i djelotvornija u suvremenom svijetu.

Društvena ateizacija je sve aktivnija i ona bi nas trebala pobuditi da i mi budemo složniji i aktivniji. Trebalo bi više sloge i suradnje, poglavito više respekta prema osnovnim smjernicama Učiteljstva, Svete Stolice i Episkopata, kao i bolje suradnje BK s pravovjernim teolozima, svećenicima i vjernicima. Na taj bismo način izbjegli mnoge devijacije.

Iako naši svećenici, župnici i katehete vrlo uspješno rade, nama se danas iz dana u dan nameće sve izazovniji problem evangelizacije i katekizacije u našoj sredini, poglavito u gradovima. Mnogi su daleko od Krista, neki kao da za nj nisu ni čuli. Posebno bismo trebali brinuti za našu mladež, koja se dijelom, prepuštena sama sebi, bez religiozne pouke, prepušta piću, drogi, seksu, gubi jasan smisao života. Mastojim koji put i s takvima razgovarati i vidim da često oni sami nisu krivi. Trebalo bi im se približiti i više im pomagati. Potrebne su nam posebne ekipe za mlade, jer ako želimo sutra imati pravu katoličku obitelj, katoličke laike koji će svjedočiti vjeru, treba više raditi s mladima, s više brige i iskrene ljubavi u susretima i radu.

Nadbiskup Franić: Očito, problemi se nameću i treba ih rješavati, zajednički, u teoriji i praksi. Crkva se danas nalazi pod oštrom kritikom marksističkog ateizma. Ta kritika nije u prvom redu verbalna; ona se odvija u praksi, često u protivnosti s verbalnim deklaracijama. Stoga se danas od vjernika u prvom redu traži svjedočenje vjere u praksi. Međutim, ne smijemo zanemariti ni racionalno tumačenje vjere kao ni doprinos laika u evangelizaciji današnjeg društva. Crkva je misterij zato što je oživljava Duh Sveti; stoga njezin život i rad ovise o Duhu Svetom kao duši Crkve i, naravno, o našoj aktivnoj suradnji.

Vrlo važna su pitanja katekizacija mladih i problem zvanja. Mi se u našoj nadbiskupiji za to dosta zalažemo. I tu imamo uspjeha. I mi i o. franjevci imamo lijep broj sjemeništaraca i bogoslova. Splitsko-makarska nadbiskupija ima više od 40 bogoslova i isto toliko sjemeništaraca.

Crkva u svijetu: U čemu je prema vama budućnost naše Crkve? Kako je vi vidite?

Biskup Arnerić: Budućnost je Crkve u molitvi i svetijem, kršćanskijem životu svih nas. Da bismo to ostvarili, potreban je organiziran, suvremen i plodan apostolat. Držim da svi za tim idemo i plodovi sigurno neće izostati.

Nadbiskup Franić: Ja budućnost naše Crkve vidim u svetim svećenicima, redovnicima i redovnicama koji će apostolski djelovati i svjedočiti za Krista, pa i uz cijenu života. Druga nada Crkve je u našoj mladeži i kršćanskim obiteljima, koje će pomoću Crkve prenijeti bogatstvo katoličke vjere i hrvatske kršćanske kulture na nove naraštaje.

Biskup Bezmalinović: Kad govorimo o budućnosti Crkve, mislim da je vrlo važan odgoj i izgradnja osobne vjere. Što bolje izgradimo osobnu vjeru nas i naših vjernika, to možemo očekivati svjetliju budućnost. U tom pogledu moramo poći od naše tradicije, od onoga što imamo, ali se ne smijemo samo na tome zadržati. Sekularizacija je vrlo jaka na svim sektorima života; prijeti da se potpuno nametne i tako kršćanstvo

pretvori u neki folklor. Da se to ne dogodi, moramo izgrađivati osobnu vjeru, čvrstu i sigurnu, da vjernik osobno doživljava susret s Kristom: u njegovoj riječi, u euharistiji, u zajednici vjernika, u Crkvi... Tu smo dosada dosta učinili, ali je još potrebno na tome insistirati.

Crkva u svijetu: Kako gledate na aktivnost laika u Crkvi i crkvenim službama? Kakve su naše prilike?

Nadbiskup Frančić: Suradnja laika je potrebna. Mi smo odmah nakon Koncila ustanovili Nadbiskupsko pastoralno vijeće, a zatim i župska pastoralna vijeća da nam pomognu u pastoralnom aktiviranju laika. Svećenici trebaju čuti glas Koncila i glas vremena i uvadati laike u apostolat Crkve, poglavito u katekizaciji i suvremenim molitvenim pokretima. Čude me i zabrinjavaju izjave pojedinih svećenika da je npr. grad Split kršćanski grad i da je dovoljno da laici sudjeluju na nedjeljnim misama i mladi na katehetskim predavanjima. To nije u duhu Koncila; na taj se način laici pasiviziraju. Osim toga tvrdnja je pogrešna, jer ne uzima u obzir veliki broj indiferentnih i određeni broj ateista. Današnje društvo nije homogeno, i taj proces diferencijacije teče dalje. Bez sudjelovanja laika u apostolatu Crkve moglo bi sve naše nastojanje ostati promašeno, neuspješno.

Biskup Arnerić: Koliko mi je poznato, Ivan XXIII. i Pavao VI. isticali su da je budućnost Crkve u angažiranju laika. I Koncil je u svojim dokumentima to naglasio. Na žalost, nismo dovoljno učinili na promicanju te misli i smjernica *Dekreta o apostolatu laika*. Držim da bismo na tome morali svi više raditi s Biskupskom konferencijom na čelu; trebalo bi bolje surađivati sa župskim i drugim pastoralnim vijećima kao i s pojedinim laicima. Morali bismo biti radosni što se danas i u našoj Crkvi javljaju mnogi laički pokreti. Treba ih prihvatiti, s njima surađivati i, naravno, duhovno voditi tako da bi se na vrijeme izbjegle sve eventualne manjkavosti i devijacije, ako ih gdje ima. Pogrešno je samo kritizirati, treba stvar upoznati i pravilno je usmjeriti.

Biskup Bezmalinović: U nas se je i do sada davala velika važnost laicima u Crkvi. Mi u hvarskoj biskupiji imamo mnoge pobožnosti koje su stvorili i čuvali baš laici. To bi moglo biti polazište za aktivnost laika i danas. S druge strane, nadovezao bih na već iznesenu svoju misao: Potrebno je izgrađivati osobnu vjeru, a što je čovjek svjesniji svoje vjere, to više poznaje i svoje mjesto u Crkvi te se u tom smislu predaje u službu kršćanskoj zajednici. Drugim riječima, apsolutno je potrebna suradnja laika. O tome govore brojni saborski dokumenti. Mislim da ima te suradnje, ali je trebamo još više. U našim je prilikama ipak veliki problem kako materijalno pomagati i uzdržavati one koji bi se potpuno posvetili crkvenoj službi.

Crkva u svijetu: Kako gledate na odnose između biskupa i svećenika, svećenika i vjernika, na naše unutarcrkvene odnose? Kakvi bi trebali biti?

Biskup Bezmalinović: Crkva je hijerarhijska zajednica i istodobno zajednica ljubavi. Kroz te dvije stvarnosti treba gledati na odnose u Crkvi. Kad je riječ o odnosima između biskupa i svećenika, moram na-

glasiti da u sakramentu reda dolazi do izražaja duhovno očinstvo i sinovstvo. S jedne strane tu vidim obaveznu brigu biskupa za svećenike, s druge sinovsku odanost svećenika. Iz punine svećeništva proizlazi i odnos biskupa prema laicima. Biskup je otac, učitelj i pastir, njegova je služba da bdije nad čistoćom nauke kako bi u služenju i suradnji sa svima promicao Kristovo djelo. Na tom zajedničkom cilju trebamo svi surađivati, svaki u svojoj službi i svom pozivu, uz dužno međusobno poštovanje.

Biskup Arnerić: Vjerujem da bi trebalo posvetiti više brige našim odnosima u Crkvi. Ne zato što bi oni bili slabi, nego zato što o tim odnosima mnogo toga ovisi. Naravno, složeno je to pitanje.

Koncil je u *Dekretu o pastirskoj službi biskupa* i *Dekretu o službi i životu svećenika* zacrtao smjernice i dao konkretna uputstva. Trebalo bi to slijediti i ne bi bilo problema. Imam nekih iskustava s godišnjih sastanka i predavanja koje priređuje Vijeće za kler. Ne posvećuje se dovoljno pažnje, bar ne koliko bi trebalo, našim rezolucijama. Stoga bih upozorio da bi tu bilo mjesto, kao i u susretima svećenika s biskupima koje smo također imali, da se stvaraju i izgrađuju zdravi kršćanski odnosi u našoj Crkvi.

Nadbiskup Franić: U 3. poglavlju konstitucije o Crkvi *Lumen gentium* Sabor upozorava da biskup svojim svećenicima mora biti otac, prijatelj i brat. Držim da je to put kojim moramo ići i načelo koje bismo trebali ostvariti na svim razinama i u svim crkvenim zajednicama. Takvi bi trebali biti kršćanski odnosi: i svećenika prema vjernicima, i profesora prema svojim đacima, i provincijala prema svojoj subraći itd. Ali to nije samo znanje, to je i određena vještina. Na žalost, svi smo mi ograničeni ljudi i u znanju i u vještini.

Crkva u svijetu: Imate li još nešto reći?

Biskup Arnerić: Ima još mnogo toga, ali ograničit ću se samo na jedno pitanje. Svi mi danas znamo da je biskupska služba vrlo teška, to nam priznaju i naši svećenici. No kad bi oni bolje s nama surađivali, kad bi više sa svojim biskupom i s Crkvom osjećali, mnogo bi nam našu biskupsku službu olakšali. Znam, može i biskup imati svojih propusta, ali je nužno respektiranje i dužno poštovanje.

Konačno, ako je biskup u podmakloj dobi, kad više ne može raditi kao nekada, držim da bi trebao tražiti razrješenje od Svetog Oca. To bi bilo u skladu s dekretom *Christus Dominus*. Sjećam se riječi apostolskog pronuncija u Beogradu msgra Marija Cagne koje je rekao u mojoj kući: Ako je biskup istrošen radom i godinama, a nema više što reći, dužnost mu je da se odreče i da negdje drugdje pomaže Crkvi u granicama svojih mogućnosti. — Time nešto rekoh i o sebi.

Crkva u svijetu: Hvala vam na razgovoru. Još jednom tople čestitke i iskrene želje za daljnji uspješan rad!